

J.M. Aarts

Technische Universiteit Delft, Vakgroep Algemene Wiskunde

Mekelweg 4, 2628 CD Delft

j.m.aarts@twi.tudelft.nl

De stelling van de papegaai

Dit is een boek over de geschiedenis van de wiskunde in de vorm van een detective. Het is heel onderhoudend geschreven en het kan zonder voorkennis van wiskunde gelezen worden.

De eigenaar van de boekhandel 'Duizend-en-Eén Blaadjes' is de 84-jarige Pierre Ruche; de zaken worden waargenomen door Perrette, die met haar drie kinderen bij hem inwoont. Wanneer het verhaal begint, heeft Max, de jongste van de drie kinderen, een papegaai mee naar huis gebracht die hij op de vlooiemarkt heeft bevrijd uit de handen van twee kerels in pak. De papegaai krijgt de naam Nofuture. Diezelfde dag heeft Meneer Ruche net een brief ontvangen van zijn oude vriend Elgar Grosrouvre, een studiegenoot van wie hij in meer dan vijftig jaar niets gehoord heeft. Elgar woont in de tropische regenwouden van Brazilië. Hij schrijft dat hij zijn hele wiskunde-bibliotheek, de meest complete privé-collectie van wiskundige werken, heeft verscheept naar zijn vriend Pierre Ruche in de verwachting dat die er goed voor zal zorgen. Wanneer Nofuture geacclimatiseerd is, praat hij honderd uit over wiskunde. Dat is nogal ongewoon. Nog vreemder wordt het als Grosrouvre onder verdachte omstandigheden om het leven komt. In een afscheidsbrief aan zijn vriend πR schrijft hij dat hij zich bedreigd voelt. Hij heeft in de jaren van eenzaamheid in het tropisch regenwoud de Stelling van Fermat bewezen en ook het Vermoeden van Goldbach. Er zijn louche figuren die hem de bewijzen willen ontfutselen, maar hij is niet van plan ook maar iets uit handen te geven.

Om het raadsel rond de dood van zijn vriend op te lossen moet Pierre, bijgestaan door zijn huisgenoten, zich weer aan de studie van de wiskunde zetten. Zo ontstaan er twee boeken in één: een speurdersroman en een boek over wiskunde. De gegevens van de roman bieden alle mogelijkheden om te verhalen over wiskunde; gezien de omvang van het boek gebeurt dat uitbundig. Het is bijzonder boeiend om te zien hoe de geschiedenis van de wiskunde is vervlochten met de ontwikkeling van de detectiveroman en hoe de schrijver er telkens in slaagt beide verhaallijnen aan elkaar te knopen. De schrijver paart een grote kennis van zaken aan een bijzonder rijke fantasie. De wiskundige onderwerpen die aan bod komen zijn te veel om op te noemen. De schrijver geeft een breed overzicht van de wiskunde. Hij vertelt niet alleen over de ontwikkeling van het getalbegrip en Diophantische vergelijkingen, maar besteedt ook ruim aandacht aan, onder andere, de algemene theorie van de vergelijkingen, de Euclidische meetkunde, de kegelsneden, de drie grote problemen van de Griekse wiskunde, de differentiaalrekening en de complexe getallen.

Het doel van het boek is om voor lekenpubliek een uiteenzetting te geven over verscheidene onderwerpen uit de wiskunde. Om de lezer

bij de les te houden, is er een onderhoudende speurdersroman aan vastgeknoopt. Zo'n opzet van een dubbelboek is niet nieuw. Qua opzet en uitvoering lijkt het boek sterk op Jostein Gaarder's *De wereld van Sofie, Een roman over de geschiedenis van de filosofie*, in Nederland uitgegeven door Houtekiet/Fontein. Ik moet zeggen dat Gaarder's boek beter en met meer raffinement in elkaar gestoken is dan het boek van Guedj. Maar misschien wordt mijn oordeel mede ingegeven door mijn gebrek aan kennis van de filosofie.

Ik kan *De stelling van de papegaai* van harte aanbevelen. Ik weet niet of het boek didactisch wel helemaal verantwoord is, maar boeiend is het wel. In de epilogo gaat het over een vogelconferentie. De papegaai Nofuture vertelt aan zijn collega's over het bewijs van de stelling van Fermat. Door boeken als dit van Guedj komt het misschien nog eens zo ver dat we mensen over wiskunde horen praten.

Een laatste opmerking voordat iemand opmerkt dat ik het niet opgemerkt zou hebben: de vertaling van het boek doet heel aangenaam aan, maar zij is niet geheel conventioneel wat de wiskunde-termen betreft. ←

Denis Guedj, *De stelling van de papegaai, Roman over de geschiedenis van de wiskunde*.

Ambo, 1999, 558 p., prijs f 49,50. ISBN 90 263 16046.

Nederlandse vertaling: Joris Vermeulen. Oorspronkelijke titel: *Le théorème du perroquet*, Éditions Seuil, 1998, FF 145.

